

6. נשמת אדם חלק א כלל נ סעיף ו

ו. והמ"א בסי' ר"ח ס"ק ט"ו כתב לחלק בין עירב קמח של ה' מיני דגן עם קמח קטניות לעירב בשאר מינים, משום דקשיא ליה דהא בסעיף ב' שם כתב הש"ע בעירב ה' מיני דגן בדבש אפילו הרוב הוא דבש מברך על המחיה, וכאן כתב דמברך בנ"ר, ולכן הוצרך לחילוק זה. ולא ידענו שום טעם לחלק... ובאמת נ"ל דב' דינין אלו שבסעיף ב' ושבסעיף ט' הם דיעות מחולקות, דבסעיף ב' הוא לשון הרא"ש, עיין בב"י, והרא"ש אזיל לשיטתו דס"ל בסי' תנ"ג בעושה עיסה מן החיטים ואורז או שאר מינים דאם יש בו טעם דגן יוצא י"ח בפסח, דס"ל כשיטת ר"ת ב"ד סימן צ"ח דטעם כעיקר דאורייתא ללקות עליו בכזית דנהפך היתר להיות איסור.... אבל בסעיף ט' הוא דעת ר' יונה שהביא הב"י, וי"ל דס"ל כשיטת ראב"ד ורשב"א דטעם כעיקר אף על גב דאסור מדאורייתא אין לוקין עליו אלא כשאוכל כזית בכא"פ ואוכל כל הא"פ כדי שיאכל כזית מן האיסור, דלא נהפך היתר לאיסור ובעושה עיסה מן האורז דוקא אזלין בתר הטעם שיעור כזית

7. שולחן ערוך הרב סדר ברכת הנהנין פרק ג

מין דגן הואיל ונקרא מזון הוא חשוב עיקר לעולם שאפילו רוב התבשיל דבש או מינים אחרים ומיעוטו מאחד מחמשת המינים אפילו עיקרו מחמת הדבש או מינים אחרים והדגן אינו אלא להטעימו ולהכשירו הוא נעשה עיקר ומברך עליו בורא מיני מזונות וברכה אחת מעין ג' והוא שיש ממשות הדגן במה שאוכל אבל אם אין בו אלא טעמו בלבד אינו מברך בורא מיני מזונות

ויש אומרים שאין לברך לאחריו מעין ג' על תערובות ה' מיני דגן אלא אם כן יש בתערובות כזית דגן בכדי אכילת פרס ויש לחוש לדבריהם...

8. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן עא

דבר פת כיסנין שמעורב בתבלין הרבה כגון צוקער לעקאך שכתב המ"ב /או"ח/ בסי' ר"ח ס"ק מ"ח שנהגין העולם לברך לבסוף על המחיה אף רק בשעור כזית אף שהדגן שבו אין בו כזית, הוא תמוה קצת דאיך יצטרפו לדגן. ומה שתירץ שטעמם מפני שהתבלין באו להכשיר את האוכל מצטרף עם האוכל לכשעור והביא ראייה מהמג"א /או"ח/ סי' ר"י וכוונתו להא שכתב שם המג"א בסק"א דאכל ושותה אין מצטרפין, ומה שאמר ביזמא דף פ' ציר שע"ג ירק מצטרף ולא אמרינן משקה הוא דכל אכשורי אוכלא אוכלא הוא, אין שייך לכאן. דהתם הוא רק שנתבטל שם משקה מינה כיון דאכשורי אוכלא הוא....

ולכן אף שהמ"ב כתב שנהגין העולם לברך לבסוף על המחיה בכזית ממנו אף שאין שם כזית דגן תמוה לי מלתא ויש להחמיר לאכול כשעור שיהיה שם כזית דגן וכדמסיק גם במ"ב שטוב ליזהר, ולע"ד מוכרחין לעשות כן דמאחר שעכ"פ נוהגין לברך בכזית לבד על המחיה אין גם להקל לברך בורא נפשות נגד המנהג, ולעשות כהמנהג כיון שהוא דבר תמוה אולי נוהגין בטעות כי בפוסקים לא הוזכר מנהג זה וא"כ לא ידוע אם היה מנהג ברור. לכן מוכרח לאכול עד שישער שיש שם כזית מהדגן

9. משנה ברורה סימן רי

א. האוכל - כל האוכלין [א] מצטרפין לכזית לברך עליהן ברכה אחרונה הראויה להן אם משבעת המינים ברכה מעין ג' אם שלא מזי"ן מינים לענין בנ"ר. אכל חצי זית משבעת המינים וחצי זית אחר [ב] מברך אחריו בורא נ"ר [ג] וה"ה כשאל חצי זית פת וחצי זית מדבר שמברכין בנ"ר מברך בנ"ר

10. שער הציון סימן רח

ע) ואף דלענין ברכה ראשונה אפשר דסגי לפטור המשקין אף אם לא שתי מהיין רק כמלא לוגמיו, וכמו שכתבתי שם בב"אור הלכה, אבל לענין ברכה אחרונה לפטור המשקין מברכתם לא יצויר רק אם שתי רביעית יין שמחוייב לכולי עלמא בברכה, ואם שתי פחות מכשעור זה יש לעיין בדבר איך יעשה לענין ברכה אחרונה דמשקין, דהלא יש דעות שסוברין דאפילו על רוב רביעית [ואפשר דאפילו על כזית, כמבואר בסימן ר"י] צריך לברך מעין שלש, וממילא לא יוכל לברך בורא נפשות רבות על המשקין, דכי משום שאין אנו יודעין לברר ההלכה יחוייב על ידי זה לברך בורא נפשות רבות, וצריך עיון

11. חז"א סי' כז אות ט

דהא דעיקר פטור את הטפל אין פירושו דטפל אין צריך ברכה דנטל חיוב ברכה ממנו כיון שהוא רק טפל אלא פירושו שהטפל א"צ ברכה דידיה אלא שצריך עתה ברכת העיקר והוי עתה העיקר והטפל בירכותיהן שוות וברכת העיקרהוא ברכת הטפל והלכך כשלא היה הטפל בשעת ברכה ולא היה דעתו עליוה לא מפטר